

KINNITATUD
Keskkonnaameti peadirektori
asetäitja
19.12.2023
korraldusega nr 1-3/23/678

Peramaa loodusala (*Peramaa laiaalehise nestiku püsielupaiga*) kaitsekorralduskava

Sisukord

1. Ala iseloomustus.....	4
1.1. Uuritus ja seire	4
2. Väärtused ja kaitse-eesmärgid	5
2.1. Laialevine nestik	5
2.2. Elupaigad	5
3. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused	7
Kasutatud allikad	8

Kasutatud lühendid

KeA – Keskkonnaamet

KAUR – Keskkonnaagentuur

KKK – kaitsekorralduskava

LoA – loodusala (loodusdirektiivi I ja II lisas nimetatud elupaigatüüpide või liikide kaitseks asutatud ala)

LoD – loodusdirektiiv (käsitleb ohustatud elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsepõhimõtteid)

EELIS – Eesti looduse infosüsteem

1. Ala iseloomustus

Peramaa loodusala kaitstakse ohustatud taimeliiki laialehist nastikut ja märgi metsi, mis on liigile sobivaks kasvukohaks. Loodusala läbib maaparandussüsteemi, mis võib ohustada liigi säilimist. Alal on vajalik läbi viia loodusliku veerežiimi taastamise uuring, selgitamaks vajalikud taastamistegevused.

Kaitstav ala nimi	Peramaa laialehise nestiku püsielupaik
Natura ala	Peramaa loodusala (EE0080208)
Pindala	29,3 ha
Asukoht ja piirid	Põlva maakond, Põlva vald, Kastmekoja ja Rasina küla https://register.keskkonnaportaal.ee/register/internationally-important-area/8953429
Kaitsekord	„Laialehise nestiku, soohilaka ja kollase kiviriku püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” https://www.riigiteataja.ee/akt/119072018016?leiaKehtiv ja Looduskaitse seadus § 50 https://www.riigiteataja.ee/akt/129062022007?leiaKehtiv
Koostaja nimi	Kadri Kasuk
Koostamise aasta	2023
Kaitsekorralduskava koostamise kord	„Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine” https://www.riigiteataja.ee/akt/104112022001

Kaitsekorralduskava annab soovitusel kaitstava ala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele. Peramaa loodusala (Peramaa laialehise nestiku püsielupaik) KKK on koostatud tähtajatult. Kava vaadatakse üle ja uuendatakse põhjendatud juhtudel väärtuste kaitse tagamise eesmärgil lähtuvalt tulemuslikkuse hindamise või uue inventuuri andmetest.

1.1. Uuritus ja seire

Laialehise nestiku viimane leiukohavaatlus pärineb aastast 2023. Antud kasvukohas riiklikku seiret ei teostata. Metsaelupaikasid on alal inventeerinud 2003. aastal Kliimaministeeriumi looduskaitseosakond.

Inventuuride ja uuringute vajadus.

Metsaelupaikade inventuur 14 ha ulatuses.

2. Väärtused ja kaitse-eesmärgid

Järgnevalt on lühidalt kirjeldatud kaitseala peamisi kaitseväärtusi. Seejärel on tabelis määratletud kaitse-eesmärgid, nende saavutamist mõjutavad tegurid ja eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused.

2.1. Laialehine nestik

Laialehine nestik on mitmeaastane laiade lehtede ja longus pöörisega suur kõrreline, mis kasvab hõremurusalt väikeste kogumikena. Kasvukohaks on niisked ja soostunud metsad, sageli sõnajala ja angervaksa kasvukohatüübid, kus valitseb sanglepp, harvemini kask, mänd, saar jt. Meelsasti kasvab ka ojade, allikate ja lompide kaldal. Inimpegliku liigina eelistab ta kasvada eelkõige põlis- ja loodumetsades (puistud liituvusega 0,6-0,8), viidates vääriselupaiga olemasolule. Liik kuulub loodusdirektiivi II ja IV lisasse ning on kogu Euroopas haruldane. Eestis kuulub ta teise kaitsekategooriasse. Laialehist nestikut ohustab eelkõige metsamajanduslik tegevus (raied ja kuivendamine). (Kukk, 2002). Liigi kaitseks on vajalik elupaiga säilitamine ning loodusliku veerežiimi taastamine (Vähetuntud elurikkus, 2021).

Laialehise nestiku püsielupaik asub Kõnnu metsakuivendussüsteemi keskel. Põhjast ja läänest piirab teda Ahijärve oja, mis eesvooluna on ammu magistraalkraaviks muudetud. Püsielupaika piiravad igast küljest toimivad kraavid ning keskelt läheb läbi Turna–Peramaa tee, millel on samuti kahel pool teekraavid. (Kukk, 2009).

EELISE andmetel on seisuga oktoober 2023 registreeritud 52 laialehise nestiku leiukohta Eestis, nendest 37 paiknevad kaitstaval alal. Antud püsielupaik on ainuke kasvukoht Põlvamaal.

2.2. Elupaigad

Soostuvate ja soo-lehtmetsade elupaigatüüpi (*9080) kuuluvad tasasel maal, laugetes nõgudes või nõlvade jalameil kasvavad metsad, kus põhjavesi on maapinna lähedal. Põhjavee tase on muutuv: kevadeti sageli maapinnal, suvel sügavamal (Paal 2007). Nendele metsadele on omane erineva veetasemega laikude esinemine ja sellest tulenev taimkatte mosaiiksus. Puud on sageli mätastel.

EELISE andmetel on Peramaa laialehise nestiku püsielupaigas registreeritud soostuvate ja soo-lehtmetsade elupaik (*9080) 6 ha-l. Elupaikade esinduslikkused ja seisundihinnangud puuduvad. Kogu kaitseala on kaetud metsaga ning metsamajanduslikus mõttes küpseid metsi on püsielupaigas 14 ha. Nende metsade osas on vaja läbi viia inventuur ja vaadata, kas need vastavad elupaigakriteeriumitele. Natura standardandmebaasi andmetel esineb soostuvate ja soo-lehtmetsade elupaigatüüpi Peramaa looduslal 6 ha, esinduslikkusega B.

Nagu eelmises peatükis kirjeldatud, mõjutab püsielupaika negatiivselt kuivendussüsteem. Selle mõju ja võimalike leevendusmeetmete väljaselgitamiseks on vajalik läbi viia uuring loodusliku veerežiimi taastamiseks.

Tabel 2. Peramaa loodusala kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste tabel.

Kaitse-väärtus ¹	Seisund ² (pindala/esindus-likkus)	Kaitse-eesmärk ³	Mõju-tegurid	Meetmed	Oodatav tulemus ⁴	Panus üldpind alasse / SDF-i (%) ⁵
Natura eesmärgid						
Laialehine nestik KE – jah, LoD – II ja IV, LoA – jah	2001. a 120 isendit; 2023. a 5 puhmikut (liigile sobilikku kooslust palju)	Alal kasvab vähemalt 5 puhmikut.	Kuivendamine	Looduslikule arengule jätkmine 29 ha. Loodusliku veerežiimi taastamise uuringu koostamine.	Elupaikades on jätkunud looduslik areng 29 ha ulatuses. Loodusliku veerežiimi taastamise uuring on koostatud.	
Vanad loodus- metsad (*9080) KE – jah, LoD – I, LoA – jah	6 ha / teadmata seisund 14 ha kaardistamata vanu metsi.	Andmete täpsustamine 20 ha ulatuses.	Kuivendamine	Looduslikule arengule jätkmine 29 ha. Loodusliku veerežiimi taastamise uuringu koostamine. Elupaikade inventuur (20 ha).	Elupaikades on jätkunud looduslik areng 29 ha ulatuses. Loodusliku veerežiimi taastamise uuring on koostatud. Elupaikade inventuur on teostatud 20 ha ulatuses.	0,02 / 0,02

¹ LKS – kaitsekategooria looduskaitse seaduse alusel

KE (jah/ei) – on või ei ole hoiuala kaitse-eesmärk

LoD – loodusdirektiivi lisa number

LiD – linnudirektiivi lisa number

LoA (jah/ei) – on või ei ole loodusala kaitse-eesmärk

² Elupaiga tüübi esinduslikkus: A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, p – potentsiaalne

³ Kaitse eesmärk seatakse aastaks 2050

⁴ Oodatav tulemus seatakse aastaks 2050 ja tulemuslikkust hinnatakse iga 10 aasta tagant

⁵ 2019. a loodusdirektiivi aruande andmete põhjal (<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/habitat/report/>)

3. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused

Vajalike tegevuste tabelisse (tabel 3) on koondatud tööd, mis on vajalikud kaitse-eesmärkide saavutamiseks, tabelit võidakse tulevikus täiendada.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, millela kaitse eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on kaitseväärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus (taastamine, taasloomine); kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus (inventeerimine);
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele (infotahvlid, külastustaristu).

Tabel 3. Vajalikud tegevused.

Jrk	Tegevuse nimetus	Maht	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Periood (ühekordne või korduv tegevus)
Inventuurid, seired, uuringud						
1	Metsaelupaikade inventuur	20 ha	Inventuur	KeA	I	2024 ⁶
2	Uuring loodusliku veerežiimi taastamiseks	30 ha	Uuring	KeA	I	2025 ⁷
Kavad, eeskirjad						
3	Kaitsekorralduskava andmete üle vaatamine ja vajadusel uuendamine		Tegevuskava	KeA	I	2033
4	Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamine		Tegevuskava	KeA	I	2033

⁶ Elupaigatüüpide andmed peavad olema täpsustunud aastaks 2030

⁷ Oodatav tulemus seatakse aastaks 2050 ja tulemuslikkust hinnatakse iga 10 aasta tagant

KASUTATUD ALLIKAD

EELIS. Kasutamise kuupäev: 31.10.2023, allikas:
https://infoleht.keskkonnainfo.ee/default.aspx?state=2;572247461;est;eelisand;;&comp=objresult=ala&obj_id=-1087358984

KESE. Kasutamise kuupäev: 31.10.2023, allikas:
<https://kese.envir.ee/kese/welcome.action>

Keskkonnaportaal. Kasutamise kuupäev: 31.10.2023, allikas:
<https://register.keskkonnaportaal.ee/register/internationally-important-area/8953429>

Kukk, T., 2002. Eesti Loodus. Kasutamise kuupäev: 31.10.2023, allikas:
<http://www.eestiloodus.ee/index.php?artikkel=60>

Kukk, T., 2009. Eksperthinnang metsaparanduse keskkonnamõju kohta laialehise nestiku Peramaa püsielupaigas.

Maa-ameti kaardirakendused, 2023. Kasutamise kuupäev: 31.10.2023, allikas:
<https://geoportaal.maaamet.ee/est/Kaardirakendused-p2.html>

Natura Standardandmebaas. Kasutamise kuupäev: 31.10.2023, allikas:
<https://natura2000.eea.europa.eu/>

Paal, J., 2007. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. Tallinn: Auratrükk.

Riigikantselei. Riigi Teataja. Kasutamise kuupäev: 31.10.2023, allikas:
https://www.riigiteataja.ee/akt/119072018016?leiaKehtiv_ja
<https://www.riigiteataja.ee/akt/129062022007?leiaKehtiv>

Vähetuntud elurikkus. Tartu Ülikool, 2021. Kasutamise kuupäev: 31.10.2023, allikas:
https://eseis.ut.ee/efloora/Eesti-vte/species/Cinna_latifolia.html